

ENGAGE - USING CONTACT INTERVENTIONS TO PROMOTE ENGAGEMENT
AND MOBILISATION FOR SOCIAL CHANGE**Jó gyakorlati példák elemzése, amelyek a magyarországi romák és nem romák társadalmi változásáért való mozgósítást, a cigányellenességet és a csoportközi kapcsolatokat célozza**

Jó gyakorlatok válogatás beszámoló (WP2)

Ignácz Judit, Pocsai Bettina, Szénási Szilvia

Összefoglaló

Ez a jelentés három jó gyakorlat közül válogat, amelyek célja a cigányellenesség csökkentése, valamint a romák és nem romák (mint szövetségesek) mozgósítása a magyarországi társadalmi változások érdekében. A gyakorlatok kiválasztása során a kapcsolódó szakirodalmakat, az érintett szereplőkkel (szakemberekkel, roma résztvevőkkel és roma aktivistákkal) folytatott interjúkon alapuló kvalitatív kutatás módszertanát, valamint a jó gyakorlatokat megvalósító intézmények dokumentumainak elemzését használtuk. A kiválasztott három jó gyakorlat a következő szervezetektől származik: az Uccu Roma Informális Oktatási Alapítvány, a Phiren Amenca Nemzetközi Hálózat és a Független Színház Magyarország. Ezek a jó gyakorlatok mind közvetlenül, mind közvetve a csoportközi célcsoportokat (romákat és nem romákat) célozzák meg. További céljuk a romák történelmével és kultúrájával kapcsolatos ismeretek bővítése, ezáltal csökkentve a sztereotípiákat és a kapcsolódó előítéleteket, az egyenlőtlenségek láthatóvá tételét, valamint a romák pozitív csoportidentitását, társadalmi és politikai részvételi lehetőségeinek megerősítése.

Bevezetés és célok

Annak ellenére, hogy az előítéletek csökkentését és a konfliktusok megoldását célzó hatékony módszerek kidolgozása terén több évtizedes tudományos kutatások, valamint a romák integrációját elősegítő uniós politikák és megbízások terén nagy előre lépések születtek, arra a következtetésre juthatunk, hogy nincs lényeges változás az európai roma lakosság társadalmi-strukturális helyzetében vagy az európai polgárok (romák és nem romák) roma jogok védelmének előmozdítását elősegítő tudatosságának és mozgósításának szintjében.

Az ENGAGE projektben három európai ország (Magyarország, Szlovákia és Spanyolország) szociálpszichológusai, szociológusai és szociális intervenciók szakemberei, akik a cigányellenesség és a romák helyzetének előmozdítása területén dolgoznak, azzal a céllal és elkötelezettséggel találkoztak, hogy hozzájáruljanak ahhoz, hogy a különböző érintettek, érdekelt felek sikeresen kezeljék a cigányellenességet, valamint megértsék és elősegítsék a romák és nem romák (mint szövetségesek) tudatosításában és mozgósításában szerepet játszó tényezőket az egyenlőbb társadalmi változás elérése érdekében.

Ez az elkötelezettség a növekvő diszkriminációval, a romaellenes gyűlöletbeszéd fokozódásával, a romák különböző kontextusokban (oktatási, kulturális, munkahelyi vagy lakhatási) való szegregációjával kapcsolatos aggodalmon és/vagy a többségi társadalom tagjainak a roma lakosság helyzetével szembeni közömbösségére alapszik. Mindezek hátráltatják a társadalmi befogadásra és egyenlőségre irányuló erőfeszítéseket. Az ENGAGE projekt igyekszik megérteni, hogy milyen tényezők játszanak szerepet a romák és nem romák társadalmi-politikai részvételének hiányában a társadalmi-gazdasági egyenlőség előmozdítása érdekében tanulmányozza a romák és nem romák közötti kapcsolati tapasztalatok pozitív és negatív hatásait. A végső cél annak megértése, hogy mely beavatkozási stratégiák képesek hatékonyan megváltoztatni a meglévő csoportközi kapcsolatokat és csökkenteni a társadalmi egyenlőtlenségeket.

Széles körű pszichoszociális bizonyítékok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a pozitív csoportközi kapcsolat javítja a csoportközi attitűdöket (Pettigrew és Tropp, 2006). Bebizonyosodott, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjaival való kapcsolat (közvetlen vagy közvetett) tapasztalatai kapcsolódnak az ezen csoportok tagjaival szembeni előítéletek és negatív érzelmek csökkenéséhez, valamint egyes esetekben az egalitárius politikák nagyobb támogatottságához. (pl. Pettigrew et al., 2011). Ezek a kapcsolattartási élmények lehetnek közvetlenek, a sajátjukon kívüli csoport tagjaival való személyes interakció,

vagy közvetett kapcsolat személyes interakció nélkül, helyettes kapcsolaton vagy anyagok vizualizálásával a hátrányos helyzetű csoporttagok jelenlétével és/vagy nézőpontjukkal és tapasztalataikkal.

A legújabb kutatások azt mutatják, hogy bár a pozitív érintkezés javíthatja az attitűdöket, csökkentheti a kisebbségi csoportok elkötelezettségét és mozgósítását jogaik védelmében (Becker, Wright, Lubensky és Zhou, 2013; Hässler et al., 2020; Wright és Lubensky, 2009), ezért nagyon fontos tudni, hogy a csoportközi kapcsolatfelvételi beavatkozások milyen hatással vannak a hátrányos helyzetű csoportok tagjaira.

Ennek az elemzésnek a fő **CÉLKITŰZÉSE**, hogy bemutassa a magyarországi roma népesség inklúzióját célzó különböző beavatkozásokat, intervenciókat minden esetben megindokolva, hogy ezeket miért érdemes jó gyakorlati példáknak tekinteni:

1. A cigányellenesség problémájának és a nem roma többségi társadalom közömbösségének kezelése.
2. A roma identitás megerősítésének és/vagy a romák társadalmi és politikai részvételének elősegítése.
3. Az egyenlőtlenség tudatosítása és/vagy a nem romák szövetségeseikként való mozgósítása a társadalmi változások érdekében.

Módszertan

A jó gyakorlati példák közvetlen hatását nem mindig lehet tudományos kutatáson keresztüli vizsgálatából azonosítani, hanem inkább különböző értekezési formák kombinációjával, amelyek meghatározzák az elemzéshez használt módszert. Ezek a következők:

- Azonosítani azokat a pszichológiai folyamatokat, amelyekre a beavatkozás irányul, és ezeket összekapcsolni a folyamatokkal kapcsolatos korábbi szakirodalom elméleti alapjaival és megfelelő kísérleti eredményeivel.
- A beavatkozások minőségi értékelése a fő érintett szereplők szemszögéből. Ennek érdekében interjút készítettünk a jó gyakorlati példák megvalósításáért felelős szakembereivel, a beavatkozások résztvevőivel (a roma résztvevők perspektívájának megragadása amíg a célpopuláció részét képezték), valamint az ország roma aktivistáinak nézőpontját is felhasználtuk.
- Kritikus értékelése annak, hogy az egyes gyakorlatokban alkalmazott módszertan alkalmas-e a cigányellenesség csökkentésére, valamint a romák szerepvállalásának és társadalmi változásokban való részvételének elősegítésére.

A jó gyakorlatok kiválasztásának elérése érdekében a kutatókból és a szociális intervenciós szakemberekből álló csapat összehangoltan dolgozott az alábbi irányelvek szerint:

1. Formális eszközökön, például weboldalakon, a társadalmi intervenciós tevékenységekről szóló nyilvános jelentésekben és Magyarországon a romák esélyegyenlőségének előmozdításában tevékenykedő szervezetek fő hozzáférhető dokumentációjában kutatva.
2. Létrehozva a **JÓ GYAKORLATOK ELŐVÁLASZTÁSÁNAK KRITÉRIUMAIT**:
 - Az intervenciók a romák és nem romák közötti (közvetlen vagy közvetett) kapcsolati tapasztalatokon alapulnak.
 - A beavatkozás célja a romákkal szembeni negatív attitűd visszaszorítása.
 - A beavatkozás elősegíti a roma lakosság társadalmi egyenlőségét olyan stratégiákkal, amelyek a kulturális elismerést, az identitás megerősítését, a meglévő társadalmi egyenlőtlenségek tudatosítását, a romák társadalmi és politikai részvételét vagy a romabarát társadalmi aktivizmust erősítik.
3. A jó gyakorlatok öt-tíz példájának előválogatása minden országban a romák és nem romák csoportközi kapcsolattartására alapozva.
4. Három jó gyakorlati példa megvitatása és kiválasztása minden országban, amelyek legjobban tükrözik az előre meghatározott kritériumokat.
5. Interjúk lebonyolítása és elemzése a jó gyakorlatokban érintett szereplőkkel (példánként 1 szakember, 1 résztvevő és 10 roma aktivista) minden országban.
6. A kiválasztott jó gyakorlatok mélyreható elemzése és leírása, előzetes elméleti és kísérleti ismeretekkel alátámasztva.

Eredmények

**UCCU ROMA INFORMÁLIS OKTATÁSI ALAPÍTVÁNY,
MAGYARORSZÁG**

<https://www.uccualapitvany.hu/en/>

<https://www.uccusetak.hu/en/>

<https://www.facebook.com/uccuromainformalisoktatasialapitvany/>

A SZERVEZETRŐL

A romákkal kapcsolatos sztereotípiák és előítéletek széles körben elterjedtek és általánosak Magyarországon. Az iskolai és lakóhelyi szegregáció, valamint a társadalmi-gazdasági különbségek miatt a médiában megjelenő torzítások, az interneten terjesztett gyűlöletkampányok és egyéb hiteltelen források mellett egy átlagos nem romának kevés esélye van tényszerű ismereteket szerezni a romákról. Az Uccu Roma Informális Oktatási Alapítvány (Uccu) egy magyarországi roma vezetésű civil szervezet 2010 óta működik a nemformális oktatás, a társadalmi párbeszéd, az önkéntesség és a közösségépítés területén. Az Uccu Magyarország 4 városában van jelen: Budapest, Pécs, Miskolc-Ózd. Az Uccu küldetése a romákkal kapcsolatos előítéletek és sztereotípiák leküzdése ezzel hozzájárulva egy toleránsabb és nyitottabb társadalomhoz. Ezért a szervezetnek kettős célcsoportja van, amely a fiatal roma önkéntesek közösség- és vezetésépítésére fókuszál azáltal, hogy segítő és biztonságos környezetet kínál számukra, erősíti identitásukat és az összetartozás érzését és elősegíti személyes fejlődésüket. A roma fiatalok elsajátítják a nem formális oktatási módszereket, megerősítik személyes narratíváikat, illetve felkészülnek a diszkriminatív, rasszista helyzetek kezelésére. Ezek a roma fiatalok aktívan részt vesznek az Uccu fő tevékenységeinek kialakításában és megvalósításában, amely a 2. célcsoport, azaz a nem roma fiatalok és felnőttek számára biztosított foglalkozások és séták vezetését foglalja magában. A foglalkozások a roma identitás, kultúra és történelem témaköreit tárják fel valódi ismeretek és személyes történetek kínálatával, amelyek platformot nyitnak a találkozásra és párbeszédre.

AZ UCCU FOGLALKOZÁS

NÉV	CÉLCSOPORT	KONTAKT	CÉL	HATÁS	HATÁSKÖR	IDŐSZAK
Uccu Foglalkozás https://www.uccuala.pitvany.hu/en/	Roma és nem-Roma	Direkt	- Tabuk nélküli párbeszéd romák és nem romák között - A sztereotípiák felismerése és megkérdőjelezése - Roma fiatalok megerősítése - tényismeretek megosztása a romákkal kapcsolatban	Sztereotípiák és előítéletek felismerése, vitakultúra és a kritikai gondolkodás erősödése, nyitottabb gondolkodásmod és magatartás, a romák által tapasztalt egyenlőtlenségek jobb megértése	Hazai Helyi	2010 - mostanáig

Az oktatási intézmények számára kínált Uccu foglalkozás célja és módszere által egyedülálló és hiánypótló Magyarországon. A workshopokat a szervezet roma önkéntesei tervezik és vezetik, akik elkötelezettek, lelkesek és felkészültek, mely a folyamatos képzéseik során elsajátított nem formális oktatási módszerekre alapszik. A nem roma résztvevők a roma fiatalokkal folytatott párbeszédre és közvetlen kapcsolaton keresztül hiteles, első kézből származó tapasztalatokhoz jutnak, amelyek segíthetik előítéleteik és sztereotípiáik felismerését és megkérdőjelezését.

Célcsoport: ennek a bevált gyakorlatnak a fő közvetlen célpontja a nem roma fiatalok, fiatal felnőttek, de az internalizált sztereotípiák problémája miatt a roma fiatalokat is megcélozza. Emellett a workshop közvetetten érinti az oktatási intézményeket, tanárokat, szociális segítőket, a résztvevők szüleit, barátait, ismerősi körét.

Hatáskör: Az szervezetnek átlagosan 35 önkéntese van. Az Uccu foglalkozásai országos kezdeményezés, mely elsősorban helyileg valósul meg Magyarországon. Általában az Uccu foglalkozásaival évente körülbelül 1500-2000 diákot, sőtáival 1000 felnőttet ér el.

Cél: A foglalkozás célja egy biztonságos és interaktív, tabuk nélküli tér kialakítása, ahol a résztvevők szabadon megoszthatják véleményüket, tapasztalataikat, feltehetik romákkal kapcsolatos sok esetben sztereotip és előítéletes kérdéseiket, amelyeket soha nem mertek vagy nem tudtak kinek feltenni. A workshop rávilágít arra, hogy mindenki van előítéletek, és segít ezek felismerésében és kezelésében. Emellett a foglalkozás célja, hogy megismertesse a diákokkal a roma társadalom sokszínűségét a roma identitásról, kultúráról és történelemről szóló valós ismeretek és

információk megosztásával és hogy megkérdőjelezze a romákkal kapcsolatos sztereotípiákat, tévhiteket és attitűdöket. A roma facilitátor által megosztott diszkriminatív és rasszista gyakorlatokról, atrocitásokról szóló személyes történetek segíti a résztvevőket a romák által tapasztalt egyenlőtlenség megértésében.

Módszer: A 90 perces foglalkozás során nem formális oktatási módszerek, interaktív játékok segítségével nyílt beszélgetésre és őszinte párbeszédre nyújt lehetőséget a workshopot vezető fiatal roma önkéntessel. A romákkal kapcsolatos történelmi és kulturális tényeket és személyes történeteket is megosztják. A műhely megerősített vitakultúrát, kritikai gondolkodást, nyitottabb hozzáállást és magatartást, toleránsabb gondolkodásmódot indít el.

Korlátok: A foglalkozás időtartama limitált, illetve az azonos osztályhoz való visszatérés nem garantált, így a résztvevőkkel való hosszú távú munka is korlátozott.

Miért tekinthető jó gyakorlatnak: Ez a jó gyakorlat csökkenti a cigányellenességet azáltal, hogy a nem romáknak valós ismereteket és információkat nyújt a romákról. Ez a bevált gyakorlat segít a résztvevőknek abban, hogy szabadon beszéljenek a romákkal kapcsolatos felfogásukról, és rámutat arra, hogy mindenkinek vannak előítéletei. A workshop során a roma fiatalokkal való találkozás és személyes történeteik, valamint a romákkal kapcsolatos kérdések megvitatása segíti a nem romákat, hogy szociálisan érzékenyebbek és empátikusabbak legyenek, illetve, hogy lássák a társadalmi problémák komplexitását. Ez a bevált gyakorlat a roma fiatalokat is képessé teszi, és növeli társadalmi szerepvállalásukat azáltal, hogy tudást és tudatosságot kínál a roma kultúráról és identitásról, társadalmi tőkét és lehetőséget biztosít számukra, hogy aktívak legyenek, és arra ösztönzi őket, hogy kiálljanak a strukturális egyenlőtlenségek ellen és felemeljék hangjukat különböző társadalmi kérdésekben. A romákra gyakorolt hatást tekintve ez a gyakorlat hozzájárul a romák identitásának megerősítéséhez, azaz, hogy büszkék legyenek származásukra és kultúrájukra.

Résztvevők mondták:

"Bárcsak többet beszélnék erről a témáról, hiszen nagyon fontos."

"Sok új dolgot tanultam a romákról"

Phiren Amencia

**PHIREN AMENCA NEMZETKÖZI HÁLÓZAT,
MAGYARORSZÁG, EURÓPA**

<https://phirenamenca.eu/>

<https://www.facebook.com/PhirenAmencia>

A SZERVEZETRŐL

A Phiren Amencia roma és nem roma önkéntesekből és önkéntes küldő és fogadó szervezetekből álló hálózat, amely lehetőséget teremt a nem formális oktatásra, párbeszédre és mozgósításra a sztereotípiák és a rasszizmus elleni küzdelem érdekében. A Phiren Amencia hálózat lehetőséget teremt roma és nem roma fiatalok számára, hogy akár egy évig részt vegyenek a helyi közösségek életében és projektjeiben. Az elhelyezési témák közé tartoznak a fiatal és a sporttevékenységek, a társadalmi befogadás, a művészetek és kultúra, a környezet és az emberi jogok. Elkötelezettségükért cserébe az önkéntesek felejtethetetlen élettapasztalatban, interkulturális tanulásban, nem formális oktatásban és új nyelvtudásban részesülhetnek. A Phiren Amencia tagjai és partnerei erős küldetéstudatuk abban áll, hogy lehetőséget teremtsenek a nem formális oktatásra, párbeszédre és mozgósításra a sztereotípiák és rasszizmus elleni harc érdekében.

SO KERES EUROPA? WHAT'S UP EUROPE? SZEMINÁRIUM

NÉV	CÉLCSOPORT	KONTAKT	CÉL	HATÁS	HATÁSKÖR	IDŐSZAK
So Keres Európa?! https://phirenamenca.eu/	Roma és nem-Roma	Direkt	- A roma fiatalok hangjának felerősítése - A roma fiatalok aktivizmusának erősítése - A döntéshozók cselekvésre való felhívása	Megerősített roma ifjúsági mozgalom és kollektív akciók, Roma szervezetek kapacitásának növelése	Nemzetközi Európai	2015 2017 2019 2022 -

A So keres, Európa?! - A Roma Ifjúsági Szociális Fórumot két évente szervezi meg a Phiren Amencia és tagjai, és az aktuális Európa Ifjúsági Főváros bevonva hívja fel a nemzetközi figyelmet a növekvő cigányellenességre, valamint a Európa szerte elterjedt romákkal kapcsolatos negatív képet lerombolja. A szeminárium előremozdítja a kihívást jelentő cigányellenesség felismerésének fontosságát az oktatás, valamint a fiatalok által vezetett tevékenységek és kezdeményezések révén. A Phiren Amencia első „So keres, Európa?!” rendezvényét 2015-ben a romániai Kolozsváron, az akkori Európa Ifjúsági Fővárosában szervezte meg.

Célcsoport: A So keres Európa közvetlen célcsoportja és résztvevői a romák, de a szeminárium célközönsége közé a nem romák is beletartoznak. Az esemény közvetve az európai polgárokat, az európai parlamenti képviselőket, a döntéshozókat és a politikai döntéshozókat célozza meg.

Hatáskör: Az egyhetes rendezvény az Európa Ifjúsági Főváros programsorozat keretében zajlik, nemzetközileg 10-12 ország bevonásával és 150-500 résztvevővel megszervezve.

Cél: A projekt célja a roma fiatalok hangjának európai szintű megszólaltatása, a roma és nem roma ifjúsági aktivisták vitájának, reflexiójának és közös szerepvállalásának megteremtése, az önkéntesek nemzetközi struktúrájának megerősítése, a roma fiatalok láthatóságának és szerveződésének növelése az ifjúsági szervezetek körében. A rendezvény célja, hogy hozzájáruljon a Roma Ifjúsági Akciótervhez a roma ifjúsági mozgalom és aktivizmus erősítésével, valamint a roma ifjúsági szervezetek kapacitásépítésével.

Módszer: Az egyhetes szeminárium műhelyeit szakértők és aktivisták vezetik az

emberi jogi oktatásról, a közösségi aktivizmusról, az emlékezés oktatásáról, valamint bemutatott oktatási eszközökről és bevált jó gyakorlatokról. A résztvevők közösségi akciókkal, flashmob-okkal, kiállításokkal és kulturális eseményekkel élénkítik az Európa Ifjúsági Fővárost, hogy hidat építsenek a roma és nem roma

közösségek között. Az esemény záró fesztiválján nemzetközi zenekarok és tánccsoportok lépnek fel több száz helyi ember, meghívott vendég és résztvevő előtt. Az előadások mellett minden alkalommal egy érdekképviseleti csoport fogalmaz meg és oszt meg ajánlásokat, javaslatokat, amelyeket eljuttatnak az Európai Parlamenthez és az EU-tagállamok kormányaihoz.

Korlátok: A rendezvény munkanyelve az angol. Bár a rendezvény ideje alatt fordítást biztosítanak, az esetleges nyelvi akadályok miatt korlátozott hozzáférhetőség előfordulhat.

Miért tekinthető jó gyakorlatnak: A szeminárium elősegíti a romák kollektív fellépését, valamint a roma fiatalok által írt szakpolitikai ajánlásokon és cselekvési terveken keresztül a nem romák és döntéshozók szövetségeire való felhívását. Ez a jó gyakorlat csökkenti a cigányellenességet és a strukturális egyenlőtlenségeket azáltal, hogy felerősíti a roma fiatalok hangját, erősíti képességeiket, önbizalmukat, tudást és ismereteket az emberi jogokról, sztereotípiákról és előítéletekről, valamint felhívja a figyelmet a társadalmi kérdésekre kollektív akciókkal és rendezvényekkel a roma és nem roma közösségekben belül. Ez a bevált gyakorlat arra ösztönzi és érzékenyíti a többségi társadalmat, hogy lerombolja a sztereotípiákat, és tudatosítja bennük a romákat sújtó egyenlőtlenségeket és diszkriminációt. Ennek a bevált gyakorlatnak a során a nem romák és döntéshozók aktív szerepvállalása és felelőssége ki van emelve és meg van célozva, illetve ezek a szereplők szövetségként való közös együttműködésre vannak ösztönözve.

Résztevők mondták:

„Erőt adott nekem, hogy a roma társaimmal együtt felemeljük a hangunkat, és fellépünk a rasszizmus ellen”

„Együtt mindannyian hozhatunk változást”

**independent
theater**

FÜGGETLEN SZÍNHÁZ, MAGYARORSZÁG

<https://independenttheater.hu/en/about-us/>

<https://www.facebook.com/IndependentTheaterHungary>

A SZERVEZETRŐL

A Független Színház Magyarország 2007 óta működik. Céljuk, hogy beszélgetést indítsanak a romákat érintő társadalmi kérdésekről, ezzel is felhívva a figyelmet a személyes felelősségre: azaz, hogy mit tehetnek az egyének a jelenlegi társadalmi helyzet javításáért. Küldetésük, hogy segítsék a hátrányos helyzetű romákat és nem romákat sikeres művészekké, trénerökké vagy szakemberekké válni, bármilyen területen is dolgoznak. A Független Színház Magyarország azt szeretné, hogy a különböző csoportok megértsék és elfogadják egymást, és közösen tudjanak értékeket teremteni, hogy a fiatalok a jövőben is megtalálják a mai társadalom hiteles alkotásait. Fontos számukra, hogy megmutassák, milyen színes a roma színház, milyen sokféle témát ölel fel, és milyen sokféle műfaj ötvöződik benne. Céljuk olyan műalkotások létrehozása, amelyek a társadalmi kihívásokra reflektálnak, és a hátrányos helyzetű fiatalokat nevelik és támogatják, hogy sikeres szakemberekké és

aktív állampolgárokká váljanak. E küldetés megvalósítása érdekében új, emberközpontú művészeti kezdeményezések megvalósításán dolgoznak, amelyek társadalmi kérdésekre reagálnak, és a hátrányos helyzetű embereket, az érintetteket is bevonják.

ROMA HŐSÖK WORKSHOP

NÉV	CÉLCSOPORT	KONTAKT	CÉL	HATÁS	HATÁSKÖR	IDŐSZAK
Roma Hősök Workshop https://independentheater.hu/en/about-us/	Roma és nem-Roma	Direkt	-A roma és nem roma fiatalok személyes felelősségük iránti tudatosítása -A roma fiatalok személyiségének, identitásának és képességeinek erősítése -A roma fiatalok segítése abban, hogy sikeres művészekké, trénekké vagy szakemberekké váljanak	Megerősödött öntudat, büszkeség és roma identitás, öntudatos képzett roma fiatalok, Társadalmi kérdések és problémák láthatósága és megértése A többségi társadalom közömbösségének megcélzása	Hazai Európai	2017, online 2020 -tól

A Roma Hősök Workshop a világ egyetlen nemzetközi roma színházi fesztiválja után gyűjtött roma monodráma kötetek válogatása alapján jött létre, amelyet 2017 óta szervez a Független Színház Magyarország. Roma Hősök foglalkozás hozzásegíti a résztvevőket ahhoz, hogy a roma drámák, drámai hősök és közösségek sokszínűségét, kihívásait és értékeit is megismerjék, megvitassák, illetve saját környezetükben és magukban is felfedezzék a hőst, kreatív eszközökkel bemutassák saját történeteiket egymás számára. A workshop 2020. március 20-tól online is elérhető.

Célcsoport: A fő célcsoport a roma fiatalok, akik aktív formálói lehetnek annak a világnak, amelyben élnek. Illetve a gyakorlat a nem romákat is megcélozza, akik így aktivizmus és a felelősség narratívájával találkoznak.

Hatáskör: Országos és európai. Eddig megközelítőleg 100 magyarországi és határon túli középiskolai csoportot, roma szakkollégiumok 1800 résztvevőjét szólították meg.

Cél: A "hős" és a "hősiesség" pozitív narratívákat hordoz, míg a romákról, közösségekről sokan áldozatként gondolnak. Ezért a jó gyakorlat célja a roma és nem roma fiatalok ezen felfogásának és attitűdjének alakítása, a roma fiatalok

megerősítése és képessé tétele, valamint a nem roma fiatalok figyelmének felhívása az egyenlőtlenségekkel kapcsolatos személyes felelősségükre.

Módszer: A Roma Hősök workshop első részében általánosságban beszélgetnek a hősről, ki és miért tekinthető hősnak? Ezt követően a résztvevők négy olyan roma színdarabbal ismerkedhetnek meg, amit romák hoztak létre, romákról szólnak, de nem csak romáknak. Az alkotásokon keresztül hős/hősök megismerésével, elemzésével, megvitatásával foglalkozunk. Videórészletek megtekintése és drámarészletek megismerése után a résztvevők bemutatják egymás számára az alkotásokat, és megvitatják, hogy az egyes darabok szereplőit mennyiben tudják hősnak tekinteni és miért? Ezután a résztvevők saját hősei és hőstörténeteiket kerülnek fókuszba, majd kreatív eszközökkel (pl.: színházi jelenet, képzőművészeti alkotás, írás) dolgozzák fel az általuk kiválasztott történeteket és témákat. Végül minden csoport bemutatja alkotásait egymás számára, és közösen reflektálnak az élményeikre.

hősről, ki és miért tekinthető hősnak? Ezt követően a résztvevők négy olyan roma színdarabbal ismerkedhetnek meg, amit romák hoztak létre, romákról szólnak, de nem csak romáknak. Az alkotásokon keresztül hős/hősök megismerésével, elemzésével, megvitatásával foglalkozunk. Videórészletek megtekintése és drámarészletek megismerése után a résztvevők bemutatják

egymás számára az alkotásokat, és megvitatják, hogy az egyes darabok szereplőit mennyiben tudják hősnak tekinteni és miért? Ezután a résztvevők saját hősei és hőstörténeteiket kerülnek fókuszba, majd kreatív eszközökkel (pl.: színházi jelenet, képzőművészeti alkotás, írás) dolgozzák fel az általuk kiválasztott történeteket és témákat. Végül minden csoport bemutatja alkotásait egymás számára, és közösen reflektálnak az élményeikre.

Korlátok: Ez a bevált gyakorlat újnak számít, így a lehetséges fejlesztésekhez kellő levont tanulságok még nem azonosíthatók maradéktalanul.

Miért tekinthető jó gyakorlatnak: A workshop növeli a romák elkötelezettségét azért, hogy lehetővé teszi a fiatalok számára, hogy azonosítsák a magukban és környezetükben élő hőseiket, és kreatív termékek formájában fogalmazzák meg hőstetteiket. A gyakorlat csökkenti a cigányellenességet is azért, hogy megvitatja és felhívja a figyelmet a romákat érintő társadalmi kérdésekre a roma fiatalokkal, roma színészekkel és színésznőkkel folytatott drámapedagógiai munkával, valamint oktatási anyagok kidolgozásával. Ez a bevált gyakorlat felhívja a figyelmet azokra a különféle társadalmi problémákra, amelyekkel a romák még mindig szembesülnek és megtapasztalnak, és láthatóbbá és érthetőbbé teszi azokat a nem roma közönség számára, valamint elősegíti a romák identitásának és tudatosságának erősítését és aktivitásra ösztönzi őket.

Résztvevők mondták:

"Mindenki lehet a saját maga életének hőse."

"A hőstörténetekből inspirálódhatunk"

Konklúzió és Ajánlások

- A cigányellenesség a legnagyobb akadály, amellyel a romák mindennapjaikban szembesülnek életük minden területén: oktatás, lakhatás, egészségügy és foglalkoztatás. A fent említett jó gyakorlatok a romák identitásának, öntudatának és tudatosságának erősítésével segíthetik az őket a diszkriminatív és rasszista gyakorlatok kezelésében.
- A cigányellenesség elleni küzdelem egyik leghatékonyabb eszköze lehet a többségi lakosság romákkal szembeni empátiájának növelésére, saját előítéleteik megértése, valamint a romákat többszörösen érintő társadalmi problémák összetettségének megértése.
- A romákkal kapcsolatos szakpolitikáknak közvetlenül a romákat és az őket érintő problémákat kell megcélozniuk, valamint be kell vonni a romákat a tervezési és végrehajtási szakaszba.
- Az intervenciók bizonyos személyek számára, bizonyos esetekben hatékonyak lehetnek, mások számára viszont nem. Egyes beavatkozások célja az empátia növelése, másoké az egyéni felelősségvállalás vagy a cselekvésre, aktivitásra ösztönzés. Az érzékenyítés tekinthető első lépésként, melyet az elköteleződés ösztönzése és az egyéni és társadalmi felelősségvállalásban vállalt aktív szerep kiemelése követ egy más következő szinten, amely csak bizonyos mértékű megértés után jöhet. Ezért irreális elvárni egy intervenciótól elvárni, hogy az összes fent említett pontot azonos mértékben célozza meg.
- A jó gyakorlatok kiválasztása során kiemelten fontos volt a romák által megtervezett és megvalósított, romákat és nem romákat célzó beavatkozások megtalálása annak érdekében, hogy ezek a legjobb gyakorlatok és a romák által tapasztalt társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek jobban látható legyenek. A roma szakemberek bevonása az intervenciókba, mind a tervezésben, mind a megvalósításban pozitív csoportidentitást és sikeresebb beavatkozást generálhat.
- A jó gyakorlatokból levonható további következtetéseként kiemelten fontos a beavatkozások folyamatosságának biztosítása az idő múlásával, valamint az egyenlő lehetőséget és teret adni a beavatkozásban való részvételhez és annak végrehajtásához.
- A bevált gyakorlatok válogatása hasznos lehet a romákkal és nem romákkal foglalkozó különböző érdekelt felek számára az oktatási, szociális és közösségi központokban, szervezeteknél a diszkrimináció csökkentése és az egyenlőségre törekvő társadalmi változás elősegítése érdekében, szakemberek, pszichológusok, szociális munkások, oktatók vagy közvetítők, dolgozók, valamint a döntéshozók és a közpolitikákban részt vevő egyéb szereplők számára.

Bővebb információ a projektről: <https://polrom.eu/engage/>

Ezt a kutatást az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Állampolgárság (REC) programja (2014-2020) finanszírozta (963122. sz. támogatás - ENGAGE - REC-AG-2020 / REC-RDIS-DISC-AG-2020). A jelentés tartalma kizárólag a szerzők véleményét képviseli, és az ő kizárólagos felelősségük. Az Európai Bizottság nem vállal felelősséget a benne található információk esetleges felhasználásáért.

Hivatkozások

- Becker, J.C., Wright, S.C, Lubensky M.E., & Zhou, S. (2013). Friend or ally: whether cross-group contact undermines collective action depends on what advantaged group members say (or don't say). *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(4), 442-455. doi:10.1177/0146167213477155
- Hässler, T., Ullrich, J., Bernardino, M., Shnabel, N., Lantos, N. A., Kende, A., ... & Dittmann, R. K. (2020). A large-scale test of the link between intergroup contact and support for social change. *Nature Human Behaviour*, 4, 380-386. doi:10.1038/s41562-019-0815-z
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 751-783. doi:10.1037/0022-3514.90.5.751
- Pettigrew, T.F., Tropp, L.R., Wagner, U., & Christ, O. (2011). Recent advances in intergroup contact theory. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 271-280. doi: 10.1016/j.ijintrel.2011.03.001
- Wright, S. C., & Lubensky, M. E. (2009). The Struggle for Social Equality: Collective Action versus Prejudice Reduction. In S. Demoulin, J.P. Leyens, & J. F. Dovidio (Eds.), *Intergroup misunderstandings: Impact of divergent social realities* (pp. 291-310). New York: Psychology Press.